

Ενημέρωση για τις αλλαγές στο κοινωνικοασφαλιστικό σύστημα

Είναι γνωστό ότι τον Ιούλιο ψηφίστηκε ο νόμος 3863/2010 για τη μεταρρύθμιση του κοινωνικοασφαλιστικού συστήματος της Ελλάδας. Οι βασικές αλλαγές, που λίγο πολύ έχουν γίνει γνωστές σε όλους είναι η αύξηση των ορίων ηλικίας συνταξιοδότησης και των ετών υπηρεσίας και η διαμόρφωση διττής σύνταξης, βασικής και αναλογικής από το 2015.

Ως προς τα όρια ηλικίας, με το νόμο 3863/2010 αυτό που προβλέπεται γενικώς είναι σταδιακά μέχρι το 2015 να θεμελιώνεται δικαίωμα για πλήρη σύνταξη στα 40 έτη ασφάλισης και τα 60 έτη ηλικίας. Ειδάλλως, στα 65 του έτη ο ασφαλισμένος θα μπορεί να λάβει μειωμένη σύνταξη, εφόσον έχει συμπληρώσει 15 χρόνια ασφάλισης, ενώ για όσους ασφαλιζονται από 1.1.2011 και έπειτα, αναλογική σύνταξη θα δικαιούνται όλοι όσοι ξεπερνούν τα 65 έτη, ακόμη κι αν δεν συμπληρώνουν 15 έτη ασφάλισης. Η σύνταξη αυτή θα αντιστοιχεί στις ημέρες ασφάλισης και το αντίστοιχο ετήσιο ποσοστό αναπλήρωσης (0,80%). Τα δε όρια ηλικίας μεταξύ ανδρών και γυναικών σταδιακά μέχρι το 2015 εξισώνονται.

Η βασική σύνταξη που θα καταβάλλεται από το 2015 από Κράτος και όχι τους Φ.Κ.Α., με εξαίρεση το Ε.Τ.Α.Α. και το Ε.Τ.Α.Π. - Μ.Μ.Ε., θα αποτελεί ένα μικρό ποσό (360€ για το 2010) που θα δικαιούνται όλοι οι ασφαλισμένοι με συμπληρωμένα 15 έτη ασφάλισης, κατά τη στιγμή της συνταξιοδότησης, αλλά και όσοι δεν συμπληρώνουν 15 έτη ασφάλισης, όπως και οι ανασφάλιστοι με εισοδηματικά κριτήρια και μετά τα 65 έτη, ως προνοιακή κατ' ουσίαν παροχή.

Για το διάστημα από 1.1.2011 το υπόλοιπο ποσό της σύνταξης (αναλογικό) όσων θεμελιώνουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα, θα προκύπτει από τις ημέρες εργασίας, τις συντάξιμες αποδοχές και τον πίνακα ποσοστών αναπλήρωσης που αντιστοιχούν σε κάθε κλίμακα ημερομισθίων ασφάλισης, όπως περιγράφεται στο άρθρο 3 του Ν. 3863/2010. Για τις ημέρες εργασίας που αντιστοιχούν στο διάστημα μέχρι 31.12.10 η σύνταξη υπολογίζεται, όπως ορίζουν οι γενικές και καταστατικές διατάξεις για τον κάθε φορέα που εξακολουθούν να ισχύουν.

Γενικώς, με τη θέσπιση του νέου συστήματος, επιδιώκεται να μειωθούν οι υψηλότερες συντάξεις, για τις οποίες το ποσοστό αναπλήρωσης για 35 έτη υπηρεσίας δεν θα ξεπερνά το 56 - 70 % του συντάξιμου μισθού. Εισάγεται εξάλλου ποσοστιαία εισφορά των υψηλών συντάξεων (άνω των 1400 ευρώ) από 3 - 10 % ανάλογα με το ακριβές ύψος της σύνταξης. Αντιθέτως, όσοι έχουν μεσαίο και

χαμηλότερο συντάξιμο μισθό ευνοούνται από το νέο καθεστώς λόγω της αύξησης του συντελεστή αναπλήρωσης από τη βασική σύνταξη των 360€. Έτσι, με συντάξιμες αποδοχές 1000 € και 35 έτη ασφάλισης η σύνταξη θα φτάνει τα 818,5 € με συντελεστή αναπλήρωσης 81,85 %. Αναφορικά δε με τη διαδοχική ασφάλιση, οι νέες ειδικές διατάξεις του άρθρου 5 του ν. 3863/2010 που θα ισχύσουν από 1.1.2011 θα οδηγήσουν σε αύξηση των συντάξεων των διαδοχικά ασφαλισμένων σε σχέση με το προγενέστερο καθεστώς.

Μια άλλη καινοτομία του νέου νόμου είναι η εισαγωγή του θεσμού του «εργόσημου» για τους περιστασιακά απασχολούμενους κατ' οίκον με σύμβαση εξαρτημένης εργασίας, ή σε επιχειρήσεις επισιτισμού και του θεάματος-ακροάματος, όπως και για τους εργάτες γης που υπάγονται στην ασφάλιση του Ο.Γ.Α. Για την καταβολή της αμοιβής των ανωτέρω προσώπων από κάθε φυσικό πρόσωπο που δέχεται ή χρησιμοποιεί τις εργασίες ή υπηρεσίες τους, καθώς και των εισφορών (εργοδότη και εργαζόμενου) που αναλογούν, τηρείται υποχρεωτικά η εξής διαδικασία: Από τους κατά περίπτωση αρμόδιους Φορείς Κοινωνικής Ασφάλισης εκδίδεται ειδικό εργόσημο, υπό τύπο πολύπτυχης επιταγής, συγκεκριμένης χρηματικής αξίας στην οποία περιλαμβάνεται το ποσό της αμοιβής του εργαζόμενου και το ποσό της εισφοράς υπέρ του οικείου Φ.Κ.Α. Τα εργόσημα δύναται να διατίθενται στον εργοδότη από τα κατά τόπους Υποκαταστήματα των Φ.Κ.Α., από τις συνεργαζόμενες με τους Φ.Κ.Α. τράπεζες και Υποκαταστήματα αυτών, από τα Ελληνικά Ταχυδρομεία, από τα Κέντρα Εξυπηρέτησης Πολιτών και από οποιονδήποτε άλλον φορέα ή δίκτυο έπειτα από απόφαση του Υπουργού Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης, με καταβολή του οικείου ποσού.

Τα εργόσημα μεταβιβάζονται ονομαστικώς από τον εργοδότη στους περιστασιακά εργαζόμενους ως καταβολή για την αμοιβή της παρασχεθείσας εργασίας και στη συνέχεια εξοφλούνται από τους προαναφερόμενους φορείς διαθέσεως με καταβολή του αντίστοιχου ποσού, αφού προηγουμένως έχουν παρακρατηθεί οι αναλογούσες εισφορές. Οι παρακρατηθείσες ασφαλιστικές εισφορές και το καθαρό ποσό αναγράφονται στην πολύπτυχη επιταγή εκ των οποίων το ένα τμήμα φυλάσσεται από τον φορέα που εξοφλεί, το άλλο φυλάσσεται από τον εργοδότη. Στο τέλος κάθε έτους ο Φ.Κ.Α. στέλνει ετήσια συγκεντρωτική κατάσταση σε εργοδότη και εργαζόμενο.

Προκειμένου να επιτύχει το ως άνω σύστημα δίδεται και φορολογικό κίνητρο. Οι ετήσιες καταβληθείσες εισφορές εκπίπτουν κατά τα 2/3 από το φορολογητέο εισόδημα του εργοδότη και κατά το 1/3 από το φορολογητέο

εισόδημα του εργαζομένου. Ο νόμος ρυθμίζει ακόμα την απασχόληση των συνταξιούχων, οι οποίοι αν εργάζονται και είναι νεώτεροι των 55 ετών δεν θα λαμβάνουν σύνταξη μέχρι τα 55 έτη, όπου θα αναστέλλεται η καταβολή του 70 % του ποσού της σύνταξης που υπερβαίνει τα 30 ημερομίσθια ανειδίκευτου εργάτη (περίπου 1000 €).

Ακόμη, αυστηροποιούνται οι προϋποθέσεις για τη λήψη σύνταξης αιτία θανάτου του συζύγου, ενώ και οι άγαμες θυγατέρες αποβιοσάντων γονέων θα λαμβάνουν σύνταξη μόνο μέχρι τα 18 ή τα 24 εφόσον σπουδάζουν. Προβλέπεται εξαίρεση από το νόμο 3865/2010 για αυτές που έχουν ξεπεράσει την ηλικία των 50, με βάση εισοδηματικά κριτήρια, ενώ, με βάση τέτοια κριτήρια, σύνταξη που λαμβάνει ήδη άγαμη θυγατέρα δύναται να ανασταλεί και πλήρως (αν το συνολικό εισόδημά της υπερβαίνει τα 60 ημερομίσθια ανειδίκευτου εργάτη).

Στο πεδίο των βαρέων και ανθυγιεινών επαγγελματιών θα εφαρμοστεί νέος πίνακας από 1.7.2011, ο οποίος όμως δεν θα επηρεάσει όσους συνταξιοδοτούνται μέχρι 31.12.2015. Σημαντικό ακόμη είναι ότι το Ν.Α.Τ. εντάσσεται από 1.1.2013 ενώ όσοι προσλαμβάνονται από 1.1.2011 στο δημόσιο θα ασφαλιζονται στο Ι.Κ.Α. - Ε.Τ.Α.Μ. (Άρθρο 27 του ν. 3863/2010).

Κίνητρα δίνονται προκειμένου να παραμείνουν οι ασφαλισμένοι και μετά την 35ετία στην εργασία με προσαυξήσεις της σύνταξης κατά 2,5 % ανά έτος από το 35^ο μέχρι το 37^ο έτος ασφάλισης και 3,5 % από το 37^ο μέχρι το 40^ο (για το Ι.Κ.Α. ισχύει ειδικότερο σύστημα στην προσαύξηση, βλ. αρ. 26 ν. 3863/2010). Καινοτόμος είναι η διάταξη του άρθρου 40, η οποία προβλέπει ότι από 1.7.2011 οι αποδοχές των εργαζομένων θα πληρώνονται μόνο μέσω τραπεζής, με ταυτόχρονη παρακράτηση ποσών για τον φόρο μισθωτών υπηρεσιών και τις ασφαλιστικές εισφορές υπέρ του Δημοσίου και των Φ.Κ.Α. Κάθε υπόχρεη επιχείρηση θα συνάπτει σχετική σύμβαση με τράπεζα.

Σημαντικές είναι ακόμα οι διατάξεις για τη ρύθμιση οφειλών προς τους Φ.Κ.Α. (άρθρο 53 επ.). Για μεγάλες οφειλές αρμόδιο όργανο προς χορήγηση διευκολύνσεων θα είναι η Ειδική Επιτροπή Εσόδων του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Απασχόλησης. Ο αριθμός των δόσεων ορίζεται σε τριαντάξι με προϋπόθεση την καταβολή τρεχουσών εισφορών. Για οφειλές που εμπίπτουν στην αρμοδιότητα της Ειδικής Επιτροπής Εσόδων οι δόσεις δύναται να ανέρχονται στις 48. Η μηνιαία δόση δεν δύναται να είναι κατώτερη των 200 €. Στους ενταχθέντες στη ρύθμιση χορηγείται ασφαλιστική ενημερότητα διάρκειας ενός μηνός.

Συμπερασματικά, πρόκειται για μια μεταρρύθμιση η οποία υπόσχεται μεγαλύτερη αναλογιστική ισορροπία για τα ταμεία, σε συνδυασμό με την αύξηση

των ορίων ηλικίας. Η επιτυχία της θα μπορεί να κριθεί μετά από αρκετά χρόνια καθώς δεν είναι σπάνιο φαινόμενο ειδικοί νόμοι, προϊόντα ομάδων πίεσης, να ανατρέπουν την αποτελεσματικότητα μιας μεταρρύθμισης. Ίσως το μεγαλύτερο πρόβλημα του κοινωνικοασφαλιστικού αυτή τη στιγμή είναι η εισφοροδιαφυγή. Τα κίνητρα που δίδονται με την εισαγωγή της αναλογικής σύνταξης, η συνταξιοδότηση σε βάθος χρόνου και ατόμων που δεν συμπληρώνουν τα 15 έτη ασφάλισης και η εισαγωγή του εργοσήμου για κατηγορίες περιστασιακά απασχολούμενων μπορούν να αποτελέσουν λιθαράκια για την περιστολή της εισφοροδιαφυγής, σε συνδυασμό όμως με την εμπέδωση ασφαλιστικής συνείδησης από την κοινωνία, η οποία οπωσδήποτε είναι η Λυδία λίθος για την επιτυχία.